

Conceptul de idolatrie

Brian Rosner

Brian Rosner predă Noul Testament la Universitatea din Aberdeen. Are pregătită spre publicare o monografie detaliată despre problema lăcomiei ca și idolatrie și o versiune populară a materialului e în pregătire la IVP cu titlul "How to Get Really Rich".

[p.21]

Conceptul de idolatrie în Biblie e puternic și complex, divers și problematic. Deși, așa cum au arătat Halbertal și Margalit, "principiul teologic central în Biblie e [refutarea unei probleme ca] idolatria" (10)¹, e ironic faptul că "aceea categorie care ar trebui să fie cea mai fermă și strictă din toate... [dovedește] o fluiditate uimitoare" (250)². O tratare teologică a subiectului trebuie să țină cont de asocierea strânsă a idolatriei cu imoralitatea sexuală și lăcomia și să încerce să răspundă întrebărilor fundamentale: Ce e idolatria? Ce constituie un zeu?

Opoziția la idolatrie

În Biblie nu există o acuză mai serioasă ca idolatria. Idolatria cerea cele mai stricte pedepse, stârnea cele mai disprețuitoare polemici, deștepta cele mai extreme măsuri de evitare și era considerată ca principala trăsătură de identificare a celor ce erau chiar antiteza poporului lui Dumnezeu, adică ne-evreii. Fundamentele pentru viața și credința lui Israel erau prima poruncă și expunerea ei în Șema (Deut 6:4-5), care erau văzute de foarte timpuriu ca atingând toate aspectele vieții. Biserica primară de asemenea trata venerarea idolilor cu cea mai mare seriozitate.

Idolatria este suprema expresie a necredinței în Dumnezeu și din această cauză e ocazia pentru pedepse divine severe³. Reprezentarea regilor în 3 și 4 Regi e grăitoare. Regii sunt categorisiți buni sau răi doar pe motive religioase, adică dacă au distrus sau au introdus idoli. Omri, unul din cei mai mari regi ai lui Israel, e un asemenea caz. În ciuda realizărilor sale politice și a "tăriei lui" (3Rg 16:27), e menționat doar în treacăt, pentru că "l-a făcut și pe Israel să păcătuiască, spre a-l mânia pe Domnul, Dumnezeul lui Israel, cu idoli lor" (3Rg 6:26). Tema judecării idolatriei e de asemenea răspândită în Noul Testament⁴.

Baza teologică a judecării idolatriei e gelozia lui Dumnezeu. Credința că idolatria stârnește gelozia lui Dumnezeu e o temă serioasă a Vechiului Testament cu o lungă istorie. E introdusă în porunca a doua (Ieș 20:5; Deut 5:8-10), iar în Ieș 34:14 ("Voi nu vă veți închina la alți zei, căci Domnul e Dumnezeul al cărui nume e Gelosul, un Dumnezeu gelos") e explicarea numelui divin, "Gelosul". De fapt toate referirile Pentateuhului la gelozia lui Dumnezeu au de-a face cu venerarea de idoli. Un idol venerat în

[p.22]

---

¹ Halbertal și Margalit, *Idolatria*, Harvard University Press, 1992

² Halbertal și Margalit, *Idolatria*

³ Cf. Lev 26:27-33; Num 33:51-56; Deut 29:16-28

⁴ Fapte 7:41-43; 17:31; Rom 1:18-23; 1Cor 5:10-13; 6:9; 10:5-8,22; Gal 5:19-21; Efes 5:5-6; Col 3:5-6; 1Pt 4:3-5; Apoc 2:20-23; 14:9-11; 16:1-2; 19:20; 21:8; 22:15

Ierusalim în Ezechiel 8:3 e numit "chipul geloziei, cel care stârnește gelozia" (cf. Ez 16:38,42; 23:25).

Convingerea că gelozia lui Dumnezeu îl îndeamnă la acțiuni severe își are de asemenea adânci rădăcini în Vechiul Testament. Gelozia lui Dumnezeu, bazată pe dragostea lui pentru cei pe care i-a mântuit cu un preț mare, Îl determină să-și judece poporul: Naum 1:2 "Dumnezeu este gelos și Domnul se răzbună". Vechiul Testament e plin de texte în care gelozia lui Dumnezeu îl determină să distrugă necredincioșii din mijlocul poporului Său⁵. Avertismentul din 1Cor 10:22 răspunde acestei învățături.

O strategie obișnuită în Vechiul Testament de opunere la idolatrie era polemica ridiculizantă în care idoli sunt înfățișați ca lipsiți de putere și înșelători. Principalele exemple includ Psalmii 113:12-16; 134:15-18; cuvintele lui Ilie⁶, rugăciunea lui Ezechia⁷ și în special Profetii⁸. Un asemenea material subliniază natura perisabilă a idolilor, originea lor umană (în mintea și abilitățile făcătorului) și lipsa lor de viață și insistă că venerarea idolilor duce doar la dezamăgirea și rușinea celor care cred în ei. Avacum 2:18-19 cuprinde toate aceste elemente.

Cel mai folosit cuvânt grecesc pentru idol, *eidolon*, care apare de aproape 100 de ori în LXX, se împrumută aceste polemici și este efectiv un termen de batjocură. Asocierea stabilită a cuvântului cu insubstanțialitatea și cu falsitatea oferea elementul peiorativ în descrierea unei imagini. Pavel reflecta asemenea învățături în Romani 1:18-32 și 1 Corinteni 12:2 (idoli "cei necuvântători"). Venerarea idolilor e și o greșală, dar și o vanitate nebunească (cf. 1Tes 1:9-10; Fapte 14:15; și în special 1In 5:21 unde idoli sunt opuși Dumnezeului celui viu și adevărat). În opoziție, termenul grecesc obișnuit pentru imagine cultică, *agalma*, avea asociații pozitive de bucurie și frumusețe. Dezgustul și disprețul pentru idolatrie sunt de asemenea comunicate prin câțiva termeni depreciativi folosiți pentru a descrie idoli. Idoli sunt "lucruri necurate", o denumire întâlnită la Ezechiel, "lucruri slabe/fără valoare", "ceea ce e insubstanțial" și o "vanitate" sau "goliciune". Israelii nu numai că trebuiau să evite idolatria; limbajul interzicerii cu greu putea fi mai emoțional și mai stăruitor; trebuiau "ca de-o scârbă să se scârbească și ca pe-o urâciune să urască" zeii păgâni (Deut 7:25sq).

Apelul de a rezista presiunii păgâne în încercarea de a compromite religia evreilor prin contact cu idolatria nu e nicăieri mai clară decât în Daniel unde mâncarea bogată și presupus idolatră a regelui e evitată (cap. 1). Acest episod e urmat de cel al celor trei însoțitori ai lui Daniel care refuză să venerze imaginea de aur a regelui (cap. 3) și refuzul lui Daniel de a se ruga regelui (cap. 6). Conform cărții lui Daniel asemenea regate pământești vor face loc regatului veșnic al singurului Dumnezeu adevărat (vezi 2:44; 4:3,34; 6:27; cap. 7).

Nu e doar faptul că idolatria era un viciu printre cele de care se făceau vinovați păgânii, mai degrabă idolatria e o trăsătură definitivă a

[p. 23]

păgânilor, al căror mod de viață e caracterizat inevitabil de acest păcat. 1 Tesalonicieni 4:3-5, citit în conjuncție cu 1:9, e o mărturie paulină timpurie a acestei convingeri. Caracterizarea păgânilor prin cele 3 păcate ale imoralității sexuale, idolatriei și lăcomiei apare în mod

---

⁵ Cf. Deut 6:14-15; Ios 24:19-20; Ps 77:58-64; Sof 1:18

⁶ 3Rg 18:27

⁷ Is 37:17-20; 4Rg 19:16-19

⁸ Avac 2:18-19; Ier 14:22; 10:3-4; Is 44:9-20; Os 8:4-6

constant în catalogul paulin al viciilor. Mai mult, aceste trei păcate sunt singurele vicii în epistolele pauline despre care se consideră că sunt o asemenea amenințare încât trebuie ocolite (1 Cor 6:18; 10:14; respectiv 1 Tim 6:11). În Romani 2:22 Pavel recunoaște că evreii detestă și urăsc idolii. Rezistența la idolatrie era de fapt un exercițiu în reconturarea granițelor de grup pentru poporul lui Dumnezeu, așezat în interiorul unui cadru mai larg al problemelor legate de identitate și auto-definire. Pentru a clarifica ceea ce aprobau, se străduiau să sublinieze ceea ce dezaprobau.

Adorarea idolilor

În contrast izbitor cu vecinii săi, religia lui Israel interzicea folosirea imaginilor⁹. În timp ce Deuteronomul 4:12-18 explică faptul că Dumnezeu alege să se facă cunoscut mai degrabă prin cuvinte decât prin formă, Isaia 40:18,25 consideră că incomparabilitatea lui Dumnezeu face inadecvată orice forme reprezentative. Cu toate acestea, în numeroase ocazii națiunea a eșuat în respectarea celei de-a doua porunci (vezi de ex. vițelul de aur în Ieș 32-34; idolul lui Mica în Jud 17-18 și vițelii lui Ieroboam din 3Rg 12:28-34).

Tratând despre subiectul idolatriei ne confruntăm cu o problemă de definire, căci termenul poate fi înțeles ca însemnând atât închinarea la imagini cât și închinarea la zei străini. Amândouă sensurile sunt valide. A doua poruncă o extinde și o pune în practică pe prima. Cel puțin în înțelegerea israelită o zeitate păgână era prezentă în imaginea ei¹⁰. Dezacordul privind împărțirea celor Zece Porunci se bazează de asemenea pe strânsa relație între prima și a doua poruncă. În timp ce împărțirea convențională iudaică ia versetul de deschidere drept prima poruncă și interzicerea venerării altor zei și venerării imaginilor drept a doua, tradițiile Augustină, Romano-catolică și Luterană consideră tot acest material ca fiind prima poruncă. În cele mai multe cazuri autorii Vechiului Testament nu diferențiază între închinarea la zei străini, închinarea la imagini și închinarea la Dumnezeu folosind imagini. În timp ce o distincție formală între a avea zei și a avea imagini e posibilă și ar putea fi de ajutor, în special în cercetarea învățaturii despre aceasta din urmă, pentru scopul nostru idolatria e luată în sensul cel mai larg, incluzând material referitor la amândouă.

Așa cum respectarea primei porunci era de așteptat să ducă la ascultarea tuturor poruncilor, se consideră că idolatria ducea la alte păcate (Rom 1; cf. Înț Sol 14:27 "Închinarea la idoli... e începutul și pricina și sfârșitul oricărui rău"), inclusiv și mai ales, la imoralitatea sexuală. Într-un anume sens legătura între imoralitatea sexuală și idolatrie nu ar putea fi mai

[p. 24]

concretă. Templele păgâne erau deseori locul activităților sexuale ilicite. Prostituația religioasă se practica în mod obișnuit în cultele religiilor fertilității Orientului Apropiat și a constituit o problemă pentru Israel din momentul intrării în Pământul Făgăduinței (Num 25:1; comp. Jud 2:17). Acest lucru a devenit foarte răspândit în Iuda și Israel în timpul monarhiei divizate, de la Roboam, 3 Regi 14:24, până la Iosia, 4 Regi 23:7. Conform Ieșirea 34:11-16 exterminarea locuitorilor pământului era poruncită pentru ca Israelii să evite practica. Deuteronom 23:17 interzice lui Israel prostituția culturală (comp. Am 2:7).

Prostituația la evenimente cultice de natură festivă era bine atestată în locuri precum Corintul și e menționată chiar în Vechiul Testament. Era obișnuit în Orientul Apropiat antic să aibă loc

---

⁹ Ieș 20:4-5,23; 34:17; Lev 19:4; 26:1; Deut 4:15-19, 25; 5:8; Ier 10:3-5; 11:10-13

¹⁰ Vezi Ieș 20:23 "dumnezei de argint" și "dumnezei de aur"; 32:31 "dumnezei de aur"; Lev 19:4 "dumnezei turnați"; Ios 24:14 "lepădați zeii"; 4Rg 17:29; 19:18 "lepădați zeii lor"

orgii la festivaluri păgâne. Osea 4:13-14 se referă probabil la o astfel de activitate, unde sunt alăturate sacrificii pe vârful muntelui, sugerând un altar păgân, și prostituate. Alte posibile referiri în Vechiul Testament includ Num 25:1sq, unde uciderea lui Zimri de către Finees pentru imoralitate sexuală a avut loc în contextul sacrificiului păgân și Isaia 57:3sq, Ieremia 2:20; 3:6 (cf. 2 Mac 6:4-5). În Jud 21:19-23 chiar o sărbătoare a Domnului la Șilo a fost o ocazie pentru beniamiți să-și ia soții cu forța. Descrierea cultului vițelului de aur poate fi considerată ca un arhetip al evenimentelor (Ieș 32). În timpul celebrării "a șezut poporul de a mâncat și a băut și pe urmă s-a sculat să joace" (Ieș 32:6). Verbul "a juca" în ebraică e în mod clar un eufemism pentru activități sexuale. Atât după scriitorii păgâni cât și după cei creștini ospetele și imoralitatea sexuală mergeau inevitabil împreună.

E puțin îndoielnic că discuția despre mâncarea idolilor în 1 Corinteni 8-10 includea problema imoralității sexuale. Răspunsul lui Pavel la problema prostituatei din 1 Corinteni 6:12-20 ar trebui probabil citit în această lumină. Aparent unii Corinteni mâncau în temple păgâne și foloseau prostituatele oferite la asemenea ocazii și apărau amândouă acțiunile cu sloganul "toate îmi sunt îngăduite" (6:12; 10:23). Așa cum s-a observat deja, "a se scula la joc" din 1 Corinteni 10:7, care face aluzie la Ieșire 32:6, e probabil o referire la prostituția într-o ocazie festivă dintr-un templu păgân. Apocalipsa 2:14sq poate oferi mărturie despre această activitate în Asia Mică: Biserica din Pergam e vinovată de consumarea mâncării sacrificate idolilor și de imoralitate sexuală. Toate acestea pledează pentru o strânsă asociere literală între imoralitate sexuală și idolatrie.

Conceptul de idolatrie

Idolatria e definită de un număr de teologi ai secolului XX ca a face ceva absolut din ceea ce e contingent. Pentru Reinhold Niebuhr, de exemplu, idolatria apare când "facem dintr-o vitalitate contingentă și relativă un

[p.25]

principiu necondiționat al înțeleșului" (178).¹¹ De fapt Niebuhr definește nu doar idolatria, ci păcatul însuși în asemenea termeni: "păcatul e imaginația vană prin care omul ascunde caracterul condiționat, contingent și dependent al existenței sale și caută să-i dea aparența realității necondiționate" (137-138).¹² Păcatul constă în a pune un așa mare preț pe ceva încât acest ceva îl înlocuiește efectiv într-un sens pe Dumnezeu. Atât punctul forte cât și slăbiciunea acestei viziuni asupra idolatriei stă în faptul că e atât de generală. Poate fi aplicată cu ușurință oriunde. Etichetarea tuturor păcatelor drept idolatrie, oricât de atractiv ar suna, nu face dreptate varietății și profunzimii felului în care Biblia tratează păcatul. Încălcarea legii, fărădelegea, impuritatea și absența iubirii sunt doar câteva din multele feluri în care Scriptura concepe diferite forme de păcat. Romani 1 nu ia idolatria ca model al tuturor păcatelor ce urmează, ci mai degrabă înfățișează înaintarea spre alte păcate, dedarea la vicii diverse, ca fiind pedeapsa adecvată pentru renunțarea la Dumnezeu în idolatrie. În încercarea de a înțelege idolatria, teologi ca Niebuhr au o abordare de sus în jos, concentrându-se pe Dumnezeu ca și absolut. O altă metodă de a proceda e de a merge de jos în sus, luând în considerare ceea ce fac idolatrii cu idoli lor, în ce constă acuzația de idolatrie și cu ce este comparat păcatul idolatriei.

Două modele de idolatrie

---

¹¹ Reinhold Niebuhr, *The Nature and Destiny of Man. Volume 1: Human Nature?* in London 1949 retipărit Westminster/John Knox Press, 1997

¹² Niebuhr, *The Nature and Destiny of Man. Volume 1: Human Nature*

Biblia folosește un număr de metafore antropomorfe pentru a elucida felul în care Dumnezeu se găsește în legătură cu neamul omenesc. Dumnezeu e, în diferite momente, rege, părinte, mire, femeie în travaliu, judecător și așa mai departe. Metafora relevantă pentru concepția dominantă și cea mai familiară despre idolatrie în Vechiul Testament e aceea a relațiilor maritale. Reprezentarea idolatriei ca relații sexuale păcătoase e introdusă în Pentateuh (Ieș 34:15-16) și e folosită în mod extensiv în Profeti, în special Osea, Ieremia și Ezechiel. Comună tuturor ocurențelor imaginii e ideea că națiunea lui Israel este căsătorită cu Dumnezeu, dar este necredincioasă soțului. Soțul trădat simte atât o dorință cruntă de răzbunare cât și o nevoie puternică de a-și recâștiga soția iubită. Dacă Osea descrie idolatria ca prostituție, chiar mai îndrăzneț este Ezechiel pentru care e de-a dreptul nimfomanie. Totuși, modelul marital nu e singura concepție despre idolatrie în Vechiul Testament.

O altă concepție majoră despre idolatrie apare la profeti, anume modelul politic în care Dumnezeu e văzut ca un rege, iar poporul Său ca supuși. Dacă atunci când Dumnezeu e conceput ca un soț cere dragoste și devoțiune exclusive, ca rege El cere credință și încredere în abilitatea Sa de a-i hrăni și proteja pe cei în grija Lui, serviciu loial și ascultare. Atât în modelul marital cât și în cel politic alegerea metaforei era întărită sau chiar ocazionată de o posibilă asociere literală. Prostituția din temple și deificarea liderilor au făcut modelul marital, respective politic al idolatriei, cu atât mai adecvate.

[p. 26]

Când Israelii au cerut un rege în 1Sam 8, Samuel a fost nemulțumit și s-a rugat Domnului. Replica liniștitoare a lui Dumnezeu din 8:7-9 compară refuzul domniei lui Dumnezeu cu idolatria. În mod asemănător profetii Isaia, Ieremia și Ezechiel denunță tratatele lui Israel cu Asiria și Egipt în termeni ce culminează în nimic mai puțin decât acuza de idolatrie, deși închinarea literală la alți idoli nu e nicăieri avută în vedere. Isaia în 31:1-3 ceartă națiunea pentru tratatul ei cu Egiptul împotriva amenințării Asiriei. Sprijinirea pe Egipt e privită ca o formă de zeificare. Din moment ce Domnul e conducătorul lui Israel, națiunea e obligată să caute protecție doar la El. Căutarea ei în altă parte înseamnă efectiv căutarea unui alt "dumnezeu" ("Egipteanul e om, iar nu Dumnezeu"). Isaia 30:7 descrie ajutorul Egiptului împotriva Asirienilor drept "zădărnice", același cuvânt pe care Isaia 57:13 și Ieremia 2:5 îl folosesc pentru a condamna idolatria părinților. În aceeași manieră Ieremia 2:17-19 descrie tratatele cu Egiptenii și cu Asirienii ca o părăsire a lui Dumnezeu în favoarea altcuiva. Națiunea e vinovată de idolatrie pentru că a căutat protecție de la, s-a încrezut în și s-a bazat pe altceva decât pe Dumnezeu. În Ezechiel modelul marital și cel politic se unesc. Tratatele sunt descrise în termenii familiari ai infidelității maritale: "Te-ai desfrânat cu fiii Egiptului, vecinii tăi, cu carnea vânjoasă și-n multe feluri te-ai destrăbălat, ca să-Mi stârnești mânia (Ez 16:26)... Tu te-ai desfrânat cu Asirienii (Ez 16:28)". În acest caz apelul la puterile străine pentru protecție e comparat cu adulterul și relația dintre Dumnezeu regele și națiune cu cea dintre un soț și o soție.

Cu o cameră a tronului din care Dumnezeu conduce lumea și douăzeci și patru de bătrâni care stau pe tronuri și poartă coroane, conducând lumea cerească în numele lui Dumnezeu, cartea Apocalipsei nu duce lipsă de imagini politice. Apocalipsa înfățișează domnia lui Dumnezeu împotriva celei a Imperiului Roman care, ca cele mai multe puteri politice în lumea antică, își reprezenta puterea în termeni religioși, pretinzând pentru sine suprema, divina suveranitate asupra lumii. Religia sa de stat, care conținea celebrarea atât a împăraților zeificați cât și a zeilor tradiționali ai Romei, exprima o loialitate politică în termenii adorării religioase (cf.

Bauckham)¹³. Apocalipsa prezintă o viziune alternativă, teocentrică a lumii, referindu-se frecvent la celebrare în portretizarea grafică a conflictului suveranităților. Întrezăriri ale celebrării în ceruri punctează victoriile lui Dumnezeu asupra falselor închinări de pe Pământ. Creștinii sunt chemați să se împotrivescă zeificării puterii militare sau politice, reprezentată de bestie și a celei a prosperității economice, înfățișată de Babilon (vezi 18:12-17), cinstind pe adevăratul Dumnezeu și trăind sub porunca Lui.

Texte conținând termenii traduși de obicei prin "a sluji" și "a venera" oferă dovezi neîndoielnice că idolatrii (și credincioșii) erau văzuți ca servindu-și și ascultându-și zeitățile. Chiar și în contexte ceremoniale aceste cuvinte reprezintă mai mult decât acte de venerare cultică izolate. Când se spune că poporul

[p.27]

"slujea" pe Baal (Jud 10:6,10 etc.) sau pe alți zei (Jud 10:13 etc.) sau pe Dumnezeu, termenul implică nu doar natura exclusivă a relației, ci atașamentul total și ca urmare supunerea adoratorului. Faptul că a "sluji" o zeităte implică împlinirea poruncilor apare clar în pasaje precum Matei 6:24/Luca 16:13 unde "slujirea" e închinată unui stăpân și în expresia paulină "a pleca genunchiul"¹⁴, care e un sinonim pentru închinare.

Deși e dificil să reducem învățătura biblică despre idolatrie la o singură formulă, un element comun celor două modele, cel marital și cel politic, merită observat. În amândouă cazurile noțiunea de exclusivitate este centrală: într-unul pretențiile exclusive ale uni soț la dragostea și afecțiunea soției; în celălalt pretenția exclusivă a unui rege de a proteja și a întreține supușii și a primi în schimb încrederea și ascultarea lor. Astfel, idolatria ca și concept e un atac la drepturile exclusive ale lui Dumnezeu la iubirea, supunerea și ascultarea noastră.

Lăcomia ca idolatrie

Cu această definiție în minte, ce se califică drept idolatrie? Deși un număr de posibilități, inclusiv mândria, ne vin în minte, Noul Testament în mod clar judecă doar un singur lucru din afara închinării literale la idoli ca fiind idolatrie, anume lăcomia. Acuzația că lăcomia e idolatrie apare în patru locuri. E afirmată în Coloseni 3:5 ("lăcomia e închinare la idoli"), Efeseni 5:5 ("lacomul e un închinător la idoli") și e implicată în cuvântul despre mamona din Matei 6:24 și Luca 16:13. Dacă slujirea pânteceleului din Romani 16:18 și Filipeni 3:19 se referă la preocuparea iudaică pentru legile alimentației sau circumcizie, egocentrism carnal sau poftă și prin extensie lăcomie e greu de spus. Deși se evită marcarea în mod explicit a lăcomiei drept idolatrie, cele două păcate sunt comparabile în caracter și gravitate în Iov 31:24-28. Avertismentele repetate ale lui Filon din Alexandria împotriva închinării la iubirea de arginți sugerează proveniența iudaică a noțiunii. Conform lui Filon prima poruncă "condamnă puternic iubitorii de avere care adună argint și aur din toate părțile și își prețuiesc comoara ca pe o imagine divină într-un sanctuar, crezând că e o sursă de binecuvântare și fericire de tot felul" (*Despre Legile speciale* 1:21-22).

În ce sens este lăcomia idolatrie? Matei 6:24 în susține în mod clar ideea că închinarea la mamona în locul lui Dumnezeu implică iubire și alipire, folosind chiar aceste cuvinte și slujire și ascultare cu noțiunea de stăpâni rivali. Implică de asemenea o judecată negativă asupra încrederii în avere din moment ce versetele pe care versetul 24 le introduce, adică 6:25-34,

---

¹³ Richard Bauckham, *The Theology of the Book of Revelation*, CUP, 1993

¹⁴ Rom 11:4; 14:11; Efes 3:14; Filip 2:10

atrag atenția asupra păsărilor și a ierburilor câmpului pentru a sugera încrederea în grija providențială a lui Dumnezeu.

O altă indicație a faptului că lacomii sunt idolatri deoarece iubesc, se încred în și slujesc banii mai degrabă decât pe Dumnezeu e că cei lacomi

[p. 28]

sunt condamnați în Biblie în special pentru dragostea lor dezordonată, încrederea lor greșit direcționată și slujirea interzisă. Un sinonim virtual pentru "lăcomie", *pleonexia*, într-un sens larg, e "iubitor de avere", *filarguria*¹⁵, al cărui înțeles e uneori exprimat sub forma unui avertisment (ex. Evr 13:5: "Feriți-vă de iubirea de arginți"). Mai mult, în Vechiul Testament cei bogați nu trebuie să-și "lipească inima", organul spiritual al iubirii și devoțiunii, de bogățiile lor (Ps 61:10; cf. 2Pt 2:14). Faptul că acest fel de iubire ar trebui îndreptată spre Dumnezeu e afirmat în Testamentul lui Beniamin 6:1-3: "Omul bun... nu acumulează avere din dragoste pentru plăcere... Domnul este averea lui".

Numeroase texte observă nu numai că cei bogați se încred în bogățiile lor, dar avertizează împotriva unei astfel de încrederi ca fiind incompatibilă cu și în același timp o alternativă inacceptabilă la încrederea în Dumnezeu. Ieremia acuză pe Israel că s-a încrezut în "lucrările și visteriile" sale, 48:7¹⁶. Psalmul 51:7 spune că cel care "nu și L-a făcut pe Dumnezeu ajutor... s-a încrezut în mulțimea bogăției sale (comp. 48:13,15). În Proverbe "averea celor bogați e cetate tare" (10:16) și o "oraș întărit" (18:11); dar "cel ce se încrede în avuție se vestejește" (11:28). Pe de altă parte, Dumnezeu e singura speranță pentru cei săraci și cei cu mijloace umile (Ps 33:6; 39:17¹⁷). Proverbe 18:10-11 alătură în mod sugestiv credința în Dumnezeu și încrederea în avere. În Proverbe 28:25 "omul lacom" e opus "celui ce se încrede în Domnul".

Asemenea învățătură e continuată în Noul Testament unde pilda bogatului nesăbuit din Luca 12 avertizează împotriva oricărei strădanii active în vederea măririi posesiunilor materiale ca și mijloc de siguranță și 1 Timotei 6:17 sfătuiește pe cei bogați să nu se încreadă în avuțiile lor, ci în Dumnezeu. Noțiunea de credință în Dumnezeu, nu în avere, apare în mai multe locuri din Noul Testament¹⁸. Evrei 13:5-6 încurajează cititorii să nu iubească avuțiile, cu promisiunea ajutorului lui Dumnezeu, sugerând că încrederea în Dumnezeu e alternativa găsirii siguranței în avere.

Mărturiile ale lacomilor slujindu-și averea sunt mai puțin directe. Acest lucru e sugerat în condamnarea frecventă din partea Bibliei a lacomilor pentru ignorarea dreptății sociale și pentru împilarea săracilor. Mai mult, noțiunea de păcat ca și putere conducătoare poate fi aflată în Ioan 8: 30-36 și Romani 6. Doctrina morală iudaică arată în Testamentul lui Iuda 8:6 că iubirea de arginți e "opusă poruncilor Domnului" și că "înrobește".

Lăcomia este idolatrie pentru că lacomul contrazice drepturile exclusive ale lui Dumnezeu la iubirea, încrederea și ascultarea omului.

---

¹⁵ Ex. Lc 16:14; 1Tim 3:3; 6:10; 2Tim 3:2

¹⁶ De comparat cu 22:21; 49:4; Ez 28:4-5; Os 12:7-8

¹⁷ Cf. 67:10; 85:1; Is 66:2

¹⁸ De exemplu în instrucțiunile către ucenici în sarcinile misiunii (Mc 6 :8-9); în scena darului văduvei (Mc 12 :41-44); chemarea lui Petru și Matei să lase totul și să-l urmeze pe Iisus (Mc 1:18-20; Lc 5:28); exemplul lui Zahau (Lc 19:1-10); chemarea de a aduna comori în ceruri, nu pe pământ (Mt 6:19-21) și în mod suprem în Matei 6:25-34, a cărui versiune lucanică e introdusă de parabola bogatului nebun (12:13-34)

Concluzii

Întrebarea fundamentală a teologiei, ce înțelegem prin Dumnezeu, poate primi răspuns dintr-o varietate de unghiuri, analizând relațiile variate ale lui Dumnezeu cu lumea și cu noi înșine. În mod ironic, studiul idolatriei de permite de asemenea o privire în natura adevăratului Dumnezeu. Ce e un zeu? Răspunsul lui Martin Luther,

[p. 29]

reflectând pe baza primei porunci în catehismul lui mai mare, a fost "de orice se lipește inima ta și pe ce se bazează, acela e Dumnezeul tău; singure încrederea și credința inimii fac și Dumnezeu și idol". Dorim să confirmăm această viziune, dar și să subliniem aspectul iubirii și al slujirii: un zeu e acel ceva pe care cineva îl iubește, se încrede în el și îl slujește mai presus de orice. Această definiție sugerează atât posibilitatea cât și urgența de a clarifica importanța idolatriei pentru lumea modernă.

Într-un anume sens idolatria e diagnosticul condiției umane al cărui leac este Evanghelia. La rădăcină, problemele oamenilor nu sunt probleme "sociale" orizontale (ca imoralitatea sexuală și lăcomia), ci revolta împotriva și înlocuirea Dumnezeului adevărat și viu cu zei care eșuează (ceea ce duce la aceste păcate distructive). Dacă povestea rasei umane e o poveste jalnică a diferite forme de idolatrie, culmea nebuniei omenești, vestea bună e că Dumnezeu îi împacă cu Sine în Hristos pe cei ce poartă chipul Său. Nu e nicio întâmplare faptul că profeții au în vedere un timp în care idoli vor fi în cele din urmă eradicați și înlocuiți cu adevărata închinare.

BIBLIOGRAFIE

Bauckham, *The Theology of the Book of Revelation* (CUP, 1993).

Edward M. Curtis, 'Idol, Idolatry', *Anchor Bible Dictionary* 3:376-381 (Doubleday Image, 1992).

Moshe Halbertal and Avishai Margalit, *Idolatry* (Harvard University Press, 1992).

Reinhold Niebuhr, *The Nature and Destiny of Man. Volume 1: Human Nature* (in London 1941 retipărit Westminster/ John Knox Press, 1997).

Vinoth Ramanchandra, *Gods that Fail: Modern Idolatry and Christian Mission* (Paternoster Press, 1996).

Brian S. Rosner, *Greed, the Second Idolatry: The Origin and Meaning of a Pauline Metaphor* (în pregătire; Tübingen).

'Temple Prostitution in 1 Corinthians 6:12-20', *Novum Testamentum* 40.4 (1998): 336-51.

© 1999 Brian Rosner. Reproduced by permission of the author. Translated by / Tradus de Vlad Stângu

In translating biblical references and quotes I followed *Biblia sau Sfânta Scriptură. Versiune diortosită după Septuaginta de Bartolomeu Valeriu Anania*, Bucharest, EIBMBOR, 2001

<http://www.biblicalstudies.org.uk/>